

11.02.2013

Raport z badań jakości kształcenia obejmujących ocenę własną wydziałów na UAM

I. WSTĘP

Zgodnie z punktem II Zarządzenia nr 323/2011/2012 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dotyczącym wydziałowych arkuszy samooceny, wydziałowe zespoły ds. oceny jakości kształcenia (WZOJK) zobowiązane są do wypełnienia co dwa lata przygotowanego przez Radę ds. Jakości Kształcenia (RJK) arkusza samooceny.

Rada ds. Jakości Kształcenia rozesała 28 czerwca 2012 roku na wydziały arkusze oceny jakości kształcenia na studiach stacjonarnych, obejmujące swym zakresem dwa obszary:

1. Programy kształcenia (obowiązujące w roku akademickim 2012/2013).
2. Formy oceny jakości kształcenia (na poziomie wydziałowym).

Wydziałowe zespoły ds. oceny jakości kształcenia zobowiązane były do przekazania wypełnionych arkuszy samooceny do 15 października 2012 roku. Jednak, ze względu na zmiany w składach zespołów, które wynikły z wyborów władz dziekańskich na kadencję 2012-2016, termin nadsyłania raportów został przesunięty do 30 listopada 2012 roku.

22 października 2012 odbyło się spotkanie informacyjne RJK z wydziałowymi zespołami ds. oceny jakości kształcenia, podczas którego nowe zespoły zostały zaznajomione z metodologią samooceny i techniką wypełniania arkuszy.

Wypełnione arkusze zostały przekazane do Biura Rady ds. Jakości Kształcenia (BRJK), gdzie wyniki badań zebrano i opracowano w jednolitej formie dla wszystkich wydziałów. Tylko 11 jednostek przekazało wypełnione arkusze do końca 2012 roku. Dane z pozostałych jednostek zostały przekazane w styczniu i lutym 2013, co uniemożliwiło ich opracowanie przez BRJK do czasu sporządzenia niniejszego raportu. Do dnia opracowania raportu nie przekazano wypełnionych arkuszy samooceny z jednego wydziału.

Celem badania była weryfikacja utworzonych programów kształcenia zgodnie z wymaganiami wynikającymi z Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz zapoznanie się z formami oceny jakości kształcenia na poziomie wydziałowym. Przedstawiona niżej analiza wyników opiera się na informacjach otrzymanych z 11 wydziałów.

II. ANALIZA WYNIKÓW

Stopień wypełnienia arkuszy przez wydziałowe zespoły był zróżnicowany, co może wynikać z braku informacji na wydziałach nt. zagadnień poruszanych w arkuszu. Zagadnienia zdefiniowane przez RJK pozostawiały zespołom oceniającym duży margines swobody w zakresie ich opisu, co przyniosło

skutek w postaci dużego rozdźwięku w poziomie szczegółowości analiz wykonanych przez zespoły oceniające.

Wybrane zagadnienia lub całe bloki zagadnień zostały pominięte przez niektóre zespoły oceniające bez podania przyczyny. W niektórych przypadkach dane były sprzeczne z informacjami uzyskanymi z innych źródeł (np. informacje dotyczące prowadzenia ankiet nt. nakładu pracy studentów w odniesieniu do liczby ECTS przedstawione w arkuszach samooceny nie pokrywają się z informacjami zaprezentowanymi przez Parlament Samorządu Studentów UAM).

Niektóre zespoły udzieliły odpowiedzi na pytanie dotyczące częstotliwości opisów tych samych efektów kształcenia na poszczególnych przedmiotach bez przedstawiania tabel, które winny być podstawą takiej odpowiedzi. **Biuro Rady ds. Jakości Kształcenia opracowujące wyniki badań nie korygowało żadnych danych wprowadzanych przez wydziałowe zespoły, ponieważ nie miało prawa do ingerowania w przedstawiony materiał.**

Ogrom pracy wykonanej przez WZOJK, pomimo wspomnianych niedociągnięć, zaowocował bardzo wartościowym materiałem, który pozwala na przedstawienie obserwacji odnośnie jakości kształcenia na UAM.

Na podstawie informacji zawartych w arkuszach i przy założeniu (niestety nie do końca prawdziwym), że wprowadzone dane nie zawierają błędów oraz nieścisłości, można wskazać niektóre słabe i mocne strony kształcenia na naszej uczelni. Na poziomie wydziałów są one zróżnicowane. Raport zawiera jednak uwagi o charakterze ogólnym. Wydziałowe zespoły ds. oceny jakości kształcenia są natomiast zobowiązane do analizy niżej opisanych problemów pod kątem własnych wydziałów oraz sporządzenia planu działań służącego wyeliminowaniu zjawisk niepożądanych i doskonaleniu jakości kształcenia.

MOCNE STRONY :

Na większości wydziałów:

1. System rekrutacji jest bardzo elastyczny, otwarty na różnych studentów, co jest zgodne z postanowieniami Procesu Bolońskiego oraz tendencjami panującymi w krajach Unii Europejskiej.
2. Programy kształcenia zostały prawidłowo utworzone zgodnie z wymaganiami wynikającymi z Krajowych Ram Kwalifikacji. Występuje pełna zgodność kierunkowych efektów kształcenia (EK) z obszarowymi EK, w opisach EK uwzględniono także różnice w poziomach studiów.
3. Dzięki współpracy Wydziałów z Parlamentem Samorządu Studentów, studenci mają możliwość wypowiedzenia się za sprawą ankiety nt. nakładu pracy potrzebnej do uzyskania efektów kształcenia opisanych dla poszczególnych modułów.

4. Powszechny dostęp – za pośrednictwem Internetu – do opisów programu kształcenia i modułów.
5. Stosowane metody kształcenia i oceniania są generalnie dostosowane do założonych efektów kształcenia dot. wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
6. Zdecydowanie pozytywnym aspektem jest poziom wdrożenia form oceny jakości kształcenia na UAM:
 - Niemalże wszystkie wydziały wywiązują się z obowiązku przedstawiania sprawozdań z działalności WZOJK podczas Rady Wydziału.
 - Wszystkie jednostki prowadzą ankiety wśród studentów, wśród słuchaczy studiów podyplomowych ankiety nie prowadzi wyłącznie jeden wydział.
 - Większość wydziałów prowadzi monitoring losów absolwentów.

SŁABE STRONY:

1. Niektóre procedury rekrutacyjne są zbyt skomplikowane. Od kandydatów wymagane jest dostarczanie dublujących się informacji, np. dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia oraz średnia ocen z pierwszego stopnia studiów.
2. Niektóre procedury rekrutacyjne na II stopień studiów zakładają przyjęcie kandydatów do wyczerpania limitu miejsc na podstawie zapisów. Nie daje to gwarancji przyjęcia kandydatów, których kształcenie będzie mogło odbywać się na dostatecznie wysokim poziomie.
3. Żadne procedury rekrutacyjne nie zakładają poziomu ocen (z postępowania kwalifikacyjnego), poniżej którego kandydaci nie są przyjmowani na II stopień. Jest to sprzeczne z zasadą elitarności II stopnia studiów.
4. Przyjęcia na studia doktoranckie, choć odbywają się zgodnie z uchwałami rekrutacyjnymi zaakceptowanymi przez Senat, nie zawsze zapewniają wybór najlepszych kandydatów i nie zawsze są przyjazne kandydatom spoza wydziału.
5. Zakres współpracy większości wydziałów UAM z pracodawcami, praktykami oraz szeroko pojętym otoczeniem społeczno-gospodarczym jest zbyt ograniczony.
6. Na wydziałach funkcjonuje niedoskonały system potwierdzania efektów kształcenia zdobytych podczas praktyk zawodowych.
7. Brak rozróżnienia sposobu dyplomowania dla profilu ogólnoakademickiego i praktycznego, dla kierunków studiów realizujących oba rodzaje kształcenia.
8. Brak informacji o strukturze egzaminu dyplomowego (brak Uchwał Rad Wydziału w tym zakresie).

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK:

1. Wydział Biologii i Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej – występują bogate formy weryfikacji EK praktyk zawodowych uwzględniające również zgodność praktyki z profilem studiów.

PRZYKŁADY ZŁYCH PRAKTYK:

1. Rekrutacja na II stopień studiów polegająca na składaniu przez zainteresowanych dokumentów do wyczerpania limitu miejsc oraz przyjmowaniu studentów bez kryterium ocen – brak uwzględnienia elitarnego charakteru studiów drugiego stopnia.
2. Rozdział kryteriów rekrutacyjnych na: przeznaczone dla absolwentów UAM oraz dla kandydatów spoza naszej uczelni.

ZALECANE DZIAŁANIA:

1. Uspójnienie polityki UAM w zakresie limitów przyjęć. Nie wyrażanie zgody na drastyczne ich przekraczanie w przypadku rekrutacji na II stopień studiów.
2. Rezygnacja z wtórnych/dublujących się warunków rekrutacyjnych.
3. Weryfikacja kryteriów rekrutacyjnych ze względu na efekty kształcenia, a nie rodzaj ukończonej przez kandydata szkoły wyższej.
4. Wprowadzenie limitu poziomu ocen uzyskanych z postępowania rekrutacyjnego na II stopień studiów w celu zapewnienia elitarności II stopnia studiów.
5. Otwarcie studiów doktoranckich na kandydatów z różnych wydziałów oraz tych spoza UAM.
6. Zwiększenie współpracy między Wydziałami a pracodawcami, praktykami oraz otoczeniem społeczno-gospodarczym.
7. Uściślenie w ramach całego Uniwersytetu dokumentacji dotyczącej odbywania praktyk zawodowych.
8. Udoskonalenie sposobów potwierdzania efektów kształcenia uzyskanych podczas praktyk zawodowych.
9. Wydziały zobowiązane są do określenia formy i zakresu egzaminu dyplomowego zatwierdzonych uchwałą Rady Wydziału, do czego zobowiązuje Regulamin Studiów.
10. Wydziały realizujące dwa modele kształcenia (ogólnoakademicki i praktyczny) powinny wprowadzić dwojaki, rozróżniający je, system dyplomowania.
11. Zaleca się udostępnienie na stronie internetowej lub w innej formie informacji nt. formy oraz zakresu egzaminu dyplomowego.
12. Konieczne jest określenie sposobu weryfikacji końcowych efektów kształcenia w odniesieniu do modułu „przygotowanie pracy dyplomowej” ze wskazaniem symboli odpowiednich efektów kształcenia dla modułów i treści kształcenia oraz sposobów prowadzenia zajęć i metod oceniania.

III. WNIOSKI

Materiał zebrany w wydziałowych arkuszach samooceny i opracowany w spójny sposób przez Biuro Rady ds. Jakości Kształcenia stanowi opis stanu aktualnego na wydziałach i jest dokumentem wyjściowym dla dalszych działań Rady ds. Jakości Kształcenia na UAM. Jeśli wydziałowe zespoły wypełniły arkusze w sposób niepełny lub błędny, **winny w trybie pilnym dokonać korekty/uzupełnień** przed opublikowaniem raportu na stronie internetowej wydziału, do czego są zobowiązane zgodnie z punktem II Zarządzenia nr 323/2011/2012 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dotyczącym wydziałowych arkuszy samooceny.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Ze względu na znaczne opóźnienia w dostarczeniu wypełnionych arkuszy samooceny przez wydziałowe zespoły ds. oceny jakości kształcenia większość zaleceń przedstawionych w niniejszym raporcie nie zostało wprowadzonych do REKOMENDACJI na 2013 rok. Znajdą się one w rekomendacjach na 2014 rok. Niemniej jednak władze wydziałów i odpowiednie zespoły ds. jakości kształcenia proszone są o rozpatrzenie możliwości wdrożenia przynajmniej niektórych z powyższych zaleceń już w 2013 roku. Najpilniejszą sprawą wydaje się weryfikacja sposobów rekrutacji na II stopień studiów, która znalazła się w REKOMENDACJACH na 2013 rok, a w tym dokumencie została uściślona. Trzeba pamiętać, że warunki rekrutacji są ustalane z dużym wyprzedzeniem i ich zmiana będzie realnie wprowadzona dopiero po dwóch latach.